

Σωματική αγωγή κατά τη Βαυαροκρατία (Βασίλειος Καϊμακάμης, Αναπλ. καθηγητής ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=182652>]

Στο γυμναστήριο του παραπάνω ορφανοτροφείου (το πρώτο στο νεοελληνικό κράτος) δίδαξε και ο Γεώργιος Παγώντας, ο οποίος ήταν ο πρώτος Νεοέλληνας γυμναστής, αλλά και ο πρώτος συγγραφέας αθλητικού βιβλίου[27]. Εκεί άρχισε η φυσική αγωγή να εντάσσεται δειλά, δειλά στην παιδεία του νεοελληνικού κράτους, ενώ συνεχίστηκε στο Ναύπλιο, στη δεύτερη πρωτεύουσα, όπου ιδρύθηκε το 1834 και το δεύτερο γυμναστήριο[28].

Με την έλευση των Βαυαρών εισήχθη επίσημα στον ελληνικό αθλητισμό και την ελληνική φυσική αγωγή και το γερμανικό γυμναστικό σύστημα. Κύρια χαρακτηριστικά του παραπάνω συστήματος ήταν η ίδρυση γυμναστικών συλλόγων, η διοργάνωση γυμναστικών αγώνων και η κοινωνικοπολιτική ιδεολογία που ήταν ενάντια στον φεουδαρχισμό και στην άρχουσα τάξη της εποχής [\[29\]](#).

Όπως θα φανεί και στη συνέχεια, σχεδόν και τα τρία αυτά χαρακτηριστικά εξέλειπαν για αρκετές δεκαετίες από το νεοελληνικό κράτος, αφού ο υπεύθυνος της αντιβασιλείας Maurer είχε θεσπίσει το 1834 ειδικό νόμο, ο οποίος «απαγόρευε την ίδρυση θρησκευτικών και πολιτικών ενώσεων» [\[30\]](#). Είναι αυτονόητο ότι ο Maurer ήθελε να προλάβει κάποιες «επικίνδυνες» ιδεολογικές-επαναστατικές κινήσεις, κάτι που ήδη είχε συμβεί στην Πρωσία, το πανίσχυρο τότε γερμανικό κρατίδιο, που ήταν και η πατρίδα του γερμανικού συστήματος [\[31\]](#).

Την ίδια χρονιά (1834), εισάγεται δια νόμου η φυσική αγωγή στα ελληνικά Δημοτικά Σχολεία και δυο χρόνια αργότερα (1836) στα τότε επονομαζόμενα Ελληνικά Σχολεία και Γυμνάσια [\[32\]](#).

Το 1837 ο Γεώργιος Παγόντας, ο οποίος σπούδασε στο Μόναχο, στο Βερολίνο και στη Λειψία, εκδίδει, όπως προαναφέρθηκε το πρώτο, και για πολλά χρόνια το μοναδικό γυμναστικό βιβλίο, που εκδόθηκε στο νεοελληνικό κράτος [\[33\]](#). Μεταξύ

άλλων, ο συγγραφέας κάνει αναφορά στη μεγάλη προσφορά της γυμναστικής στην ηθική και σωματική καλλιέργεια του παιδιού, ενώ τονίζει και τη χρησιμότητα των εθνικών ασμάτων και των εκδρομών στο φυσικό περιβάλλον. Ιδιαίτερη αναφορά κάνει και στον αρχαιοελληνικό αθλητισμό, τους Ολυμπιακούς και τους άλλους πανελλήνιους αγώνες και την επίδραση που είχαν αυτοί οι θεσμοί στον αρχαιοελληνικό κόσμο γενικότερα.

Τέλος, την εποχή αυτή υπήρξε και μια τάση, των αστικών κυρίως ανθρώπων, προς τον λεγόμενο «Λογιοτατισμό», δηλαδή στροφή προς τα γράμματα και τις τέχνες και όχι προς τη σωματική ρώμη και τη σκληραγώγηση των προεπαναστατικών Ρωμιών[34]. Το γεγονός αυτό δεν απέκλειε όμως κανέναν να είναι ένθερμος πατριώτης και να προσφέρει στον αγώνα για την πραγμάτωση της «Μεγάλης Ιδέας» χρήσιμες υπηρεσίες από οποιοδήποτε μετερίζι.

Μάλιστα για το παραπάνω θέμα ο Ε. Παυλίνης σημειώνει[35]: «Προ της απελευθερώσεως τα πρότυπα δια την ελληνικήν μάζαν ήσαν οι σωματικώς υπερέχοντες, οι αρματολοί δηλαδή και οι κλέφτες. Μετά την απελευθέρωσιν όμως τα πρότυπα αυτά εγκαταλείφθησαν και αντικαταστάθησαν από τους έως τότε περιφρονημένους καλαμαράδες. Η αντικατάστασις αυτή βεβαίως δεν θα έγινεν αποτόμως».

[Συνεχίζεται]

[27] Παπαδόπουλος, ο.π., σσ. 235-254.

[28] Παπαδόπουλος, ο.π., σσ. 183-210.

[29] Kaimakamis B., Mouratidis I., «Deutsches Turnen und die Olympien des Evagelis Zappas». *Stadion*, XXIX(2003)21-34./ Kaimakamis B. & al. «The Birth of the German Gymnastics System and its Introduction in the modern- Greek Nation», *Studies in Physical Culture & Tourism*, VOL. XI 2 (2004) 43-51.

[30] Κουλούρη Χ., Αθλητισμός και όψεις της αστικής κοινωνικότητας. Γυμναστικά και Αθλητικά σωματεία 1870-1922, Αθήνα 2002, σ. 159.

[31] Krüger M., Einführung in die Geschichte der Leibeserziehung und des Sports, Verl K. Hofmann, Schorndorf 1993, SS. 36-62

[32] Καντζίδης Δ., «Η φυσική αγωγή στη μεταρρύθμιση των ετών 1964-1965 και η συμβολή σε αυτή του Ίωνα Ιωαννίδη», Διδ. Διατριβή, ΤΕΦΑΑ-ΑΠΘ, 2002, σσ. 32-36.

[33] Παγόντας Γ., Περίληψις Γυμναστικής, συνερανιθείσα μεν παρά του Γεωργίου

Παγώντος, Γυμναστού εν τω Β. Διδασκαλείω και εκδοθείσα προς χρήσιν των Δημοδιδασκάλων, εν Αθήναις 1837.

[34] Χρυσάφης, ο.π., σσ. 20, 21.

[35] Παυλίνης Ε., Μανιτάκης Π., 100 χρόνια νεοελληνικού αθλητισμού 1830-1930, Αθήνα 1930, σ. 12.